

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm I. Placuit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

in alterius præiudicium cedere possit, at vero in proposito casu, de modico aut nullo præiudicio agitur, neque est suspicio vlla collusionis; imò maxima præsumptio, quòd litis contestatio interuenerit, ea enim est processui intrinseca ac substantialis, atqui intrinseca, & necessaria solennitates interuenisse præsumuntur. *l. Sciendum. 30. ff. de V. O.* Accedit, quòd sicuti admittuntur testes ad probandum acta seu instrumenta, si amissa fuerint. *l. Testium. 18. C. De testib.* dummodò amissio sit verisimilis, & timor non subsit collusionis aut fraudis, uti hinc limitat *Felinus. n. 1.* Ita etiam in casu simili,

amissa acta Originalia probari possunt per confessionem partium. Denique credibile est, quòd iudices priores etiam testati fuerint, litis contestationem factam esse, quamobrem ait Pontifex, de ea non dubitari, quia videlicet iudices testabantur, & partes non negabant.

Nota II. Si causa ad alios iudices deuoluatur, acta & processus prioris iudicii eis exhiberi debent, uti expressè etiam habetur in *c. Causam ij. de testib.* & sic patet, inquit *gl. hic. verb. iudices*, quòd acta vnius iudicii coram altero iudice produci possint.

TITVLVS XX.

DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS.

Postquam de Probationibus generatim dictum est, nunc ad species descenditur, & Primò omnium agitur de testibus & attestationibus eorum, cum is probationis modus per viuæ vocis testimonium præcipuus censeatur, quippe communiter vsurpatus, clarus item & efficax, præ cæteris probationum modis. *arg. c. Cum Ioannes. 10. de Fide instrum.*

CAPITVLVM I.

Placuit.

PARAPHRASIS.

Statuit Concilium Maticense, ut testes pretio non conducantur, ac idonei & fideles in testimonium assumantur, & non nisi jejuni. Quod ad Primum horum attinet, dicendum est, si testi pro testimonii ferendi actu pecunia data aut promissa sit, corruptum censeari, seu ad hoc infligatum & conductum, ut falsum testetur, sicut ex Communi docet *Farnac. de Testibus, q. 67. n. 236.* quamo-

bre eius testimonium à parte aduersa reiici potest, imò etiam iudicis officio, teste eodem *n. 254. Mascard. de Probationibus. Concl. 454. n. 8.* Quin & sententia per corruptorum testium attestationes lata, retractari debet. *l. Diuus. 33. vbi Bart. n. 1. & 2. ff. de re iudicata. Mascard. Concl. 454. n. 6.*

S V M M A R I V M.

1. Testis corruptus censetur, cui pro testimonio ferendo pecunia data vel promissa fuit.
2. Qui pecuniam pro testimonio ferendo accepit, torqueri quidem potest super crimine falsi, non tamen ex eo præcisè capite, ut falsarius puniri.
3. Peccat etiam contra Iustitiam, qui pro vero testimonio ferendo coram Iudice suo pecuniam ut pretium operis accepit.
4. Et restituere eam debet danti, nisi animum donandi hic habuerit, aut post prestitum testimonii actum ex liberali animo nulla promissione obligato dederit, vel dederit in compensationem expensarum.
5. Idoneus ac fide dignus testis habetur, de quo

quo nulla potest ostendi inhabilitas, aut defectus. Et quia per nullam exceptionem repellitur, dicitur omni exceptione maior.

6. Vt testes iuveni sint, quando deponunt, ob juramenti præstandi religionem, consilium est, non præceptum; vel saltem contraria consuetudine abrogatum.

Quæritur I. Vtrum testis qui pecuniam pro testimonio ferendo accepit, hoc ipso tanquam falsarius seu de crimine falsi puniri possit. Affirmat *Bart. cit. l. Diuus. n. 7.* & alii plerique apud *Clarum*, verb. *Falsum. n. 13. arg. l. 1. §. Sed etsi. ff. ad. l. Corneliam, de Falsis.* sed æquius est, & tradit ipse *Clarus & Farinac. n. 238.* non esse consequens, si quis pecuniam acceperit ad testificandum, falsum dixisse, vti constat ex *c. Licet. 9. de Probationibus.* quamuis magna sit præsumptio falsi, & ideo torqueri possit super falsi testimonii crimine, sin autem persistat in tortura & nihil fateatur, tum Judicis arbitrio puniri poterit, non tanquam falsarius, sed qui contra jus pecuniam acceperit pro testimonio ferendo, quemadmodum & is puniri potest, qui vt verum testimonium diceret, pecuniam accepit, cum id turpe ac legibus prohibitum censeatur, *c. Non sanè. 15. Caus. 14. q. 5.* & videatur *Menchius in arbitrar. quest. casu 310.*

Quæritur II. Num testis qui pro ferendo testimonio vero pecuniam vt pretium operis accepit, contra iustitiam delinquit. Resp. Est affirmatiua ex communi, apud *Mench. l. c. Conarr. in reg. Peccatum p. 2. §. 3. n. 2.* quæ aperte colligitur ex *cis. c. Non sanè.* vbi iudicis iusta sententia æquiparatur testimonio testis, & dicitur neutrum eorum venale esse, seu iuste emi posse. Ratio reddi debet, quia opus iustitiæ non potest fieri venale, id est, quod ex iustitia debitum est, non potest pretio constituto vendi; sicuti docuimus *lib. 3. tract. 4. c. 4. n. 9.* atqui cuiuslibet ex iustitia obligatus est, vt iubente Magistratu suo testimonium verum proferat, dummodo iudicè & legitime interrogetur. Contra hanc doctrinam sentire videretur *Siluest. verb. Testis. q. 8. dicto 1.*

& inclinatur *Less. l. 2. de iustis. c. 30. n. 95.* quod iussus à superiore suo testimonium dicere, si legitime non excusatus recuset, aut subterfugiat, peccat contra obedientiam & charitatem proximi, non item contra iustitiam, quam obrem non obligari eum ad restitutionem si ex denegato testimonio damnum alter incurrerit. Sed persisto in communi sententia & rationem affero; quia hoc ipso quod homines in communem societatem coeunt, secundum gentium iura tacito quodam fœdere obligantur inter se, vt iubente multitudine, aut Magistratu multitudinis regimen tenente, testimonium veritatis dicant legitime interrogati, cum alioquin pax, societas & iustitia conseruari non posset. Sed alia ratio est, si quis ad alienum Magistratum trahatur causâ ferendi testimonii, non enim parère compellitur, nisi quandoque ex charitatis obligatione ad proximi iniustum damnum impediendum, prout docet *S. Th. 2. 2. q. 70.*

Corollarium. Si quis pecuniam tanquam pretium acceperit pro ferendo testimonio coram iudice suo, non comparat eius dominium, sed restituere debet danti, vti colligitur ex *cis. c. Non sanè.* & docet ibi *gl. verb. Ille.* sin verò is in cuius gratiam testimonium fertur, donandi animum habuerit, in foro conscientie cessat restituendi obligatio, sed in foro externo turpis censetur & panis obnoxia talis promissio aut donatio, nisi fiat post præstitum testimonii actum, nullâ promissione antecedente, quia hoc casu nullum periculum subest. Deinde certum est, quod pro labore & expensis factis in accedendo, morando, redeundo testibus compensatio debita sit, juxta *c. Statutum. 11. §. Proferendo. de Rescript. in 6. c. l. Quoniam ij. C. de Testib.*

Quod ad alterum, videlicet testium idoneitatem & fidelitatem attinet, in primis Regula statui debet, quod testis censeatur idoneus ac fide dignus, nisi inhabilitas aut defectus de eo ostendatur. *c. ult. de Præsumpt. & l. 1. ff. de Test.* ex qua habetur, quod idoneus testis est, cui testimonium ferre interdicitum non est, & dicitur talis testis omni

omni exceptione maior *c. 1. de Consanguinitate*. id est, cui nihil obicere potest impedi-
menti, seu qui per nullam exceptionem à te-
stificando repelli potest, quam obrem be-
ne monet *Panorm. hic n. 2.* edictum de te-
stibus admittendis permissorium esse, vt
quisque testificari permittendus sit, nisi pro-
hibitus censeatur. Deinde aduertendum,
quòd gl. hinc verb. *Fideles*. & alii plerique
interpretes ita vocabulum hoc intelligunt,
vt concilii mens fuerit à ferendo testimonio
contra fideles, excludere infideles. Sed
hic non videtur esse sensus verborum, nam
Capitulum istud Maricensis Concilii ex-
pressius refertur apud *Gratianum. 4. q. 3. c. Placuit*. vt quique optimi & fideliores in
testimonium adhibeantur, cum enim tes-
tium numerus à iudice restringendus sit, ita
vt plures non recipiantur, quam causæ con-
ditio postulare videatur *l. 1. §. Quanquam. ff. de testib. Menoch. in arbitrar. Cas. 240. n. 4.* idèd æquum est, vt qui vitæ magis pro-
batæ apparent, minusque suspecti sunt, ij
præ aliis eligantur. *argum. l. 2. ff. eodem.*
Alioquin autem doctrina vera est, quòd in-
fideles, & qui à fide Catholica defecerunt,
ad testificandum contra fidelem Catholi-
cum idonei non sint. *c. Non potest. 24. 2. q. 7.* vbi dicitur, quòd infirmari oportet eo-
rum testimonium, qui in fide falsi docen-
tur, nec eisdem credendum, qui veritatis
à se fidem reiecerunt. Ratio ibi redditur,
quia non potest erga homines esse fidelis,
qui Deo extiterit infidus, & Justinianus
Imp. Nouella 45. constituit, vt contra hæ-
reticum tam hæreticus quam Orthodoxus
testimonium proferre queat, sed contra Or-
thodoxum Orthodoxus tantum, non autem
hæreticus.

6 Ad Tertium quòd attinet, idèd requiri
videtur vt testes jejuni sint, quia juramen-
tum præstare debent, hoc autem hone-
stum est non nisi à jejunis edi. *c. Honestum. 16. causa 22. q. 5.* idque propter maiorem
Numinis reuerentiam, consilium tamen
id est, non præceptum, vt gl. hinc monet
verb. *ieiunus*. Quòd si verò olim præcep-
tum fuerat, vt non nisi testes jejuni ad-

mitterentur, id vel particularis regionis
fuit, vel per consuetudinem abrogatum,
Ceterum vt testes sobrii sint, non vino-
lenti aut semi ebrii, ad iudicem pertinet ca-
uere.

CAPITVLVM II.

In nomine.

PARAPHRASIS.

Episcopus aliquis questus erat Gregorio I.
Papæ quòd contra ipsum absentem testes
viles & non idonei recepti fuerint, idèd
respondit Papa, attestations eorum nul-
lius esse momenti oportere, sicuti con-
stat ex Justiniani authentica de Testib.
§. & hic verò. Collat. 7. vbi decernitur,
vt ad receptionem testium altera etiam
pars citetur à iudice aut defensore, quòd
si citata venire nolit, & ineuitabili ne-
cessitate impedita non sit, valere debeant
testimonia, perinde ac si pars præsens
fuisset. Ex hac itaque Constitutione Im-
peratoria constat aduersarium citandum
esse ad testes audiendos, quòd cum in ca-
su isto omissum fuerit, irritum censei de-
bet, quòd contra legem actum est.

SUMMARIVM.

1. Ad testium receptionem, citari debet pars
contra quam hi producuntur, ad viden-
dum scilicet eos, & articulos super quibus
producuntur, & ad audienda eorum iura-
menta.
2. Necessaria tamen non est ad hunc finem tri-
na citatio, sed sufficit vna: immò sunt casus
aliqui, in quibus citatio partis ad testium
receptionem necessaria non est.
3. Si Iudex contra citatum absentem, quem
scit legitime impeditum, procedat, acta il-
lius ipso jure nulla sunt: secus si ignorans
procedit, quamuis petente parte & legiti-
mum impedimentum probante, acta rescin-
di debeant.
4. Actus contra legem prohibentem factus, ju-
re casareo irritus est.